

NERAVNOPRAVNOST PRED SUDOM:
Diskriminacija građanina kao stranke

izdržava i prihode i imovinu koje imaju stranka i članovi njene porodice”. I tu je, ponovo, razlog da Srbija izgubi neki budući spor pred Međunarodnim sudom u Strasburu. U već navedenoj presudi protiv Irske, konstatirano je da pravo na besplatnu pravnu pomoć ne smije zavisiti samo od imovinskog stanja parnične stranke, nego i od posebnog značaja koji konkretan spor ima za stranku.

A kako država cijeni imovinsko stanje svojih građana, govori i činjenica da su pred koju godinu nadležni odlučili da se revizija presude u parničnom postupku može tražiti samo ako vrijednost spora prelazi 100.000 eura. Tako, ako ste sirotinja, možete se pozdraviti s revizijom; ako ste, pak, Svetlana Ražnatović s *nano-gnicom*, revizija presude o prodaji dijela kuće zbog duga od nešto više od 100.000 eura bit će vam usvojena, pa makar prije toga u postupku niste uložili ni žalbu na presudu, niti na izvršno rješenje.

Niste, kao građanin, u boljem položaju niti ako odlučite zbog nečega tužiti svoju ljubljenu Državu, usprkos tome što vam Ustav jamči jednaka prava pred sudovima i državnim organima. Novim zakonom Država je privilegirani ja no svi ostali tuženi u parničnom postupku:

jedino kad je ona tužena, obavezna je medijacija (mimo općeg principa dobrovoljnosti), jer stranka koja tuži državu mora podnijeti prijedlog za mirno rješenje spora. Nadalje, obrazloženo navode autori inicijative, Državi je ostavljen rok od čak 60 dana za odgovor na prijedlog o medijaciji, a tužilac-građanin ili ma tko drugi, ne smije podnositi tužbu prije proteka tog roka. Ima još, ali je najvažnije da, ako dođe do sporazuma između Države i tužioca, taj sporazum ima snagu izvršne isprave, dok u “općem režimu” medijacije taj “sretan kraj” završava izvansudskim poravnanjem, koje – nema snagu izvršne isprave.

Posljedica takvih rješenja su diskriminacija, pravna nesigurnost i negiranje ustavnog načela vladavine prava; i tu ima osnova da sve završi, u budućnosti, na Međunarodnom sudu za ljudska prava.

UČUTKIVANJE MEDIJA: Kad je o slobodi govora i mišljenja riječ, tek smo nagrabusili zahvaljujući odredbama posebnog postupka o zaštiti kolektivnih prava i interesa. Članovi 499 i 450 ustanovljavaju odgovornost za javnu riječ suprotno od ustavne slobode misli, savjesti, uvjerenja i vjeroispovjesti. Od “lica” tu imamo tužioca koji je povrijeđen nečijom tvrdnjom, neku osobu ili pravno lice za koju je tuženi – udruženje, savez ili druga organizacija (može i nevladina, čak dapače!) – ustvrdio da svoju djelatnost obavlja “na način na koji se ugrožavaju kolektivni interesi ili prava građana”.

Nejasno? Naravno, zato što tužbu podnosi onaj tko je povrijeđen tvrdnjom tuženoga, ali o njenom karakteru u Zakonu nema ničega, kao što nije jasno na kakvu i čiju “djelatnost” se tu misli. Autori inicijative zaključuju da riječ može biti samo o javnoj – ne i privatnoj – tvrdnji tuženoga, jer privatna bi se teško dokazivala i ne bi bila podobna da prouzrokuje štetu po interese tužioca. “Dakle, redovno će biti u pitanju tvrdnja koja se javno iznosi u vidu saopštenja, izjava, intervjua, konferencija

za medije itd., i koja se javno prenose putem medija”, kaže se u inicijativi, te se može očekivati da takve tužbe podnose političari, javni funkcionari, biznismeni i slični. Tuženi – nosilac kolektivnih interesa – široko je i neodređeno postavljen, od saveza i raznih organizacija, udruženja potrošača, agencija (pa i one za borbu protiv korupcije, npr.) i savjeta, a posebna meta mogu biti mediji, jer oni najčešće i prenose javne tvrdnje.

Ni to nije sve: Zakon predviđa da se osim tužene pravne osobe mogu tužiti i njeni zastupnici i članovi organa (to je moguće samo po Zakonu o privrednim društvima, ali samo onda kad je riječ o imovinskim odnosima unutar privrednog društva), kao i osobe koje u njeno ime istupaju u javnosti. Potom, Zakon predviđa da sud visinu naknade štete odmjerava – slobodnom ocjenom, a propisuje se i da tužilac može tražiti – pa i od medija – “da se udruženju, njihovim savezima i drugim organizacijama zabrani određena radnja, a naročito istupanje u javnosti u vezi sa tvrdnjom da tužilac obavlja delatnost na način na koji se ugrožavaju kolektivna prava i interesi”.

Em što je sve to sasvim nejasno i ne zna se što je zakonodavac, ali i parlament, htio da kaže, em što sad svatko tko misli da je nečime *uvrijeđen i povrijeđen* može birati hoće li tužiti medije po Zakonu o informiranju, ili po ovom o parničnom postupku, po kojem medijima može čak i – zabraniti da o nečemu informiraju javnost.

Po Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima ograničavanje slobode izražavanja mora biti: legalno, legitimno, neophodno, i proporcionalno, pravilo koje ograničava slobodu informiranja mora biti dostupno, tj. objavljeno, a ograničavajuća norma mora biti određena i jasna. Ovo naše sve je nejasno i neproporcionalno, jer se novim odredbama čak i mediji mogu obavezati na šutnju.

Vidjet ćemo da li će o ovoj inicijativi reći nešto Ustavni sud, a trebao bi, jer zakonodavci i izvršna vlast očito novim rješenjima u sistemskim zakonima pokušavaju zacementirati stanje u kojem su građani sužnji, partije i vlast neprikosnoveni, a administracija nedodirljiva.

Tatjana Tagirov